

Han de Kluijver, *Getormenteerde ziel*, 2016; gegoten glas; h. 24 x 92,4 x 14,8 cm. Foto Tomas Hilger. "Voor mij is het zelf beoefenen van een beeldende kunstvorm een bron van inspiratie. Met mijn kunstenaarschap kan ik zo een nieuwe vormen-taal onderzoeken en ontwikkelen, die zo mogelijk kan worden geëxtrapoleerd naar de architectuur. Om de kern van mijn objecten zichtbaar te maken, heb ik gekozen voor het materiaal glas. Door de transparantie van glas ontstaat de mogelijkheid om architectonische ruimtes te creëren."

Schatten uit het Wrak van het Ongelooflijke

Damien Hirst, een kunstenaar die het toeval regisseert

Tijdens het bezoek aan de overweldigende tentoonstelling van Damien Hirst in Venetië, liep ik rond met de vraag in hoeverre je beelden kunt maken die toevallig zijn. Toeval is iets wat gebeurt en niet iets wat je bedenkt, daarom is het moeilijk om het als ontwerpmethodiek in te zetten. Zelf ben ik gewend om als architect en als glaskunstenaar op een gestructureerde manier van grof naar fijn te werken: van idee naar tekening naar ontwerp naar realisatie, en dat binnen een bepaald tijdsbestek en binnen een bepaald budget. Voor toeval is weinig ruimte. Een glaskunstenaar als Yvon Trossèl (1962) is wat toeval betreft het tegenovergestelde: zij laat juist ruim baan voor toeval in haar werk en wil het glas tijdens het glasblazen (in haar eigen woorden) 'zo vrij mogelijk laten zijn'.

door Han de Kluijver

De Britse kunstenaar Damien Hirst (1965) lijkt tot een geheel andere categorie te behoren: hij regisseert het toeval. Zo is het een 'toevallige vondst' die ten grondslag ligt aan zijn tentoonstelling *Treasures From The Wreck Of The Unbelievable*. Het verhaal is dat de tentoongestelde historische vondsten afkomstig zijn uit het wrak van een schip waarmee een extreem rijke ex-slaaf zo'n 2000 jaar geleden zijn enorme kunstcollectie, met kunst en artefacten uit iedere periode en cultuur die de beschaving heeft gekend, over de Rode Zee vervoerde. De schatten lagen 2000 jaar op de zeebodem tot deze in 2008 bij toeval werden 'ontdekt'. Nu worden ze, nog bedekt met koraal, voor het eerst getoond.

De expositie is een ware onderwaterfantasie, een fantastische schijnwereld die je aan Ovidius *Metamorfosen* (ca. 1 na Chr.) doet denken, maar evengoed ook aan de Efteling en Disneyland. Is dit een sprookje waarbij alle middelen

zijn ingezet om het verhaal geloofwaardig te maken?

Op foto's is te zien hoe een groot aantal werken uit de tentoonstelling daadwerkelijk vanaf de zeebodem omhoog worden getakeld. Zo echt als het fotomateriaal is, zo onecht ogen de grote hoeveelheid objecten soms zelf: de kleuren zijn te fris en te modern met talrijke knipogen naar de kunstgeschiedenis en huidige beeldcultuur.

Toch is dit alles geen grap, want hoe weten we eigenlijk dat die perfect verweerde potten, ringen en zwaarden in die vitrine niet 'echt' zijn? Door beelden van Goofy en Mickey Mouse te gebruiken, speelt Hirst duidelijk een spel met echt en onecht, verleden en heden. Zo speelt de kunstenaar ook met het begrip authenticiteit. Waarom accepteren we al eeuwen dat kunstenaars uit de Renaissance de stijlmiddelen van de Grieken en Romeinen ongeneerd kopieerden, maar verwachten we van een hedendaagse kunstenaar originaliteit? Damien Hirst voert zulke vragen tot in het absurde door. Sommige beelden zijn gekke variaties op bestaande klassiekers: naakten met te grote borsten,

Yvon Trossèl, *Brompot*, 2016; geblazen glas; h. 45 cm. Foto Atelier Occhi. "Mijn kleine missie is het glas zo vrij mogelijk te laten zijn, maar met mijn werk ook iets heel menselijks aan te raken. Ik schilder met glas." www.occhi.nl

Damien Hirst, *Treasures From The Wreck Of The Unbelievable*, 2017. De lading wordt met veel moeite naar boven gehaald. De vele eeuwen op de zeebodem hebben hun sporen nagelaten, de vazen en de zwaarden zijn zwaar verweerd en de beelden overwoekerd met veelkleurig koraal; ze hebben daar dus ooit, even echt gelegen. Foto Han de Kluijver, 2 nov. 2017

Boven: Damien Hirst, *Treasures From The Wreck Of The Unbelievable*, 2017. *Hydra and Kali*. Duidelijk dat Hirst in de tentoonstelling een spel speelt met echt en onecht, verleden en heden, aantrekken en afstoten. Hirst laat je opnieuw nadenken over oude beelden. Foto Corrie Hoogenboom, 2 nov. 2017

Damien Hirst, *Treasures From The Wreck Of The Unbelievable*, 2017. Bij binnenkomst in Palazzo Grassi moet je je hoofd ver in je nek leggen om het gigantische beeld dat de binnenplaats van het paleis in beslag neemt helemaal te zien. Achttien meter, drie etages hoog, is dit beschilderde mannenbeeld van kunsthars zonder hoofd. Een Grieks beeld, maar dan overdekt met koraal, algen, takjes en schelpjes.

Foto Han de Kluijver, 2 nov. 2017

Egyptische koppen met een te groot achterhoofd, gezichten die op Kate Moss (1974) zouden lijken. De kunstenaar levert intelligent commentaar op hoe wij omgaan met beelden. De tentoonstelling laat je ook opnieuw nadenken over smaakvoorkeuren. Vrouwen zijn bijvoorbeeld door de eeuwen heen steeds anders afgebeeld. Door het verhaal van het scheepswrak geeft Hirst zichzelf de mogelijkheid om verschillende soorten esthetiek voorbij te laten komen en legt hij ons de vraag voor waarom de ene stijl eigenlijk mooier of beter zou zijn dan de andere. Dit sluit aan bij de huidige discussie dat we kunst te lang hebben beoordeeld vanuit onze eigen westerse traditie, die via romantiek en avant-garde leidde naar het dematerialiseren van de conceptuele kunst. We zouden meer oog moeten hebben voor kunst uit andere culturen, waar begrippen als ambacht, schoonheid en traditie nog heel belangrijk zijn. Nu deze landen rijker en machtiger worden, wordt hun esthetiek invloedrijker en sluit deze tentoonstelling aan op die mondiale smaakverandering. Het is bekend dat de werken van Hirst goed in

de smaak vallen bij 'nieuwe rijken' uit opkomende economieën. Hirst laat met zijn tentoonstelling zien dat het conceptuele westerse schoonheidsideaal mogelijk nog maar een heel kort leven beschoren is en een beperkte reikwijdte heeft.

De tentoonstelling kan opgevat worden als een statement over een veranderend schoonheidsideaal in een veranderende wereld. Toch knaagt er iets: zo biedt de kunstenaar geen alternatief voor de door hem geconstateerde leegte van onze tijd. Hirsts kunst is en blijft ideeënkunst voor het hoofd, niet voor het hart.

Zo roept de tentoonstelling allerlei tegenstrijdige gevoelens op en ijlt nog lang na in je gedachten. Wat beklijft is het gevoel dat Damien Hirst een kunstenaar is die de touwtjes stevig in handen heeft willen houden, een tot in de puntjes uitgedachte tentoonstelling, waarbij de kunstenaar zijn eigen toevallige aanleiding heeft geregisseerd. Tegelijkertijd laat de tentoonstelling je nadenken over waarheid en geloofwaardigheid. Je weet dat het allemaal nep is. Maar ja, wat is nep eigenlijk? Is kunst niet altijd fictie? ●

www.damienhirst.com

Damien Hirst, *Treasures From The Wreck Of The Unbelievable*, 2017. Hoe zien we eigenlijk dat die perfect verweerde potten, ringen en zwaarden in die vitrine niet 'echt' zijn? De tentoonstelling geeft je een museaal gevoel, doordat alles wat gevonden is, is uitgesteld. Hirst prikkelt op speelse wijze je gedachten. Kun je een volgende keer nog zonder ironische bijgedachten een museum bezoeken?

Foto Han de Kluijver, 2 nov. 2017

Damien Hirst, *Treasures From The Wreck Of The Unbelievable*, 2017. *The Warrior and the Bear* (beschilderd brons, zeven meter hoog), Zijn we hier getuige van de sterfelijkheid van een cultuur? Foto Han de Kluijver, 2 nov. 2017

Damien Hirst, *Treasures From The Wreck Of The Unbelievable*, 2017. *Huehuetotl and Olmec Dragon*. Hirst neemt een loopje met historie en creëert zijn eigen werkelijkheid, zijn eigen waarheid tussen leugen en waarheid in. Foto Han de Kluijver, 2 nov. 2017